

Učiteljske prošnje

v deželnem zboru kranjskem, v VI. seji v 27. dan septembra 1888. l.

(Konec.)

Poslanec profesor Šuklje:

„Gospoda moja! Jaz ne bodem pobijal gospoda predgovornika, poročevalca finančnega odseka, zlasti ker sam sprevidim in priznavam, da je letos absolutno nemogoče, ustrezati prošnji učiteljev. Ne sicer zgolj z ozirom na rastočo potrebščino normalno-šolskega zaklada, dasiravno ta zvišek ne bi hotel in ne bi mogel za svojo osebo tako podpirati, kakor je to storil današnji gospod poročevalec. Če je on primerjal položaj normalno-šolskega zaklada pred 10 leti sè sedanjim položajem, preziral je popolnoma, da se je faktično predrugačil vsled tega, ker imamo sedaj v svojem normalno-šolskem zakladu tudi skrb za šolstvo Ljubljanskega mesta, dočim pred 10 leti te skrbi nismo imeli. Priznam pa, da šolska potrebščina pri nas raste in sicer rapidno, in ako primerjamo potrebščine normalno-šolskega zaklada za l. 1889. s proračunom za l. 1884., bodemo videli, da se je tudi — ako Ljubljano vštevamo, potrebščina zviksala za celih 45.000 gld. ali za več nego 21%. Vender to naposled na mé ne bi bilo toliko vplivalo. Glavna stvar pa je, da mi proračuna za deželni zaklad za l. 1889. dandanes niti ne poznamo, dasiravno imamo predlog užé v rokah. Nihče izmed nas ne vé, kakov bode računski zaključek drugo leto, ker nimamo nobene sodbe o tem, kak dejanski uspeh bode vrgla priklada na žgane pijače; ali bode računati z veliko izgubo ali majhnim nedostatkom. V očigled temu, da ne moremo presoditi, koliko priklade bode treba zahtevati, nihče ne bi mogel staviti predloga v smislu peticije.

Tudi v tem obziru rad pritrjujem gospodu poročevalcu, da so pritožbe učiteljev, češ, da se jim na Kranjskem slabeje godí kot drugod, pretirane. Istina je, da imajo le v 3 deželah na Avstrijskem, t. j. na Zgornje- in Spodnje-Avstrijskem in Štajerskem boljše učiteljske plače kot pri nas, na Češkem deloma, v drugih deželah še mnogo slabeje, n. pr. v Bukovini, ki ni mnogo siromašnejša nego naša, in Bukovinski zakon določuje 240 gld. na leto najmanjše učiteljske plače, ker imajo zadnje vrste le 300 gld., podučiteljem pa gre le 80% učiteljske plače. Iz tega se razvidi, da je učiteljski stan na Kranjskem še razmerno bolje situviran kot po drugih deželah.

Tudi gledé Koroškega sem tistega mnénja, kot g. poročevalec, namreč da učiteljem Koroški zakon ni ugoden. Da bi prosilci poznali ves zakon, ne samo število plačilnih razredov, ako bi znali, da ima danes tam še 130 učiteljev le 360 gld. na leto in 41 podučiteljic le 300 gld., bi si premislili, predno stopijo pred deželni zbor z zahtevo, naj jim plače uredi po Koroškem zakonu, kar bi bilo za mnoge učitelje slabeje.

Vender bi jaz trdil, da se v tem oziru ne smemo preveč ozirati na vzgled drugih dežel, in da bode treba nekaj ukreniti. Relativno so naši učitelji še precej dotirani, absolutno pa je njih plača prenizka. Kaj zahtevamo danes vse od učitelja? — Da bi se 12 let šolal, da napreduje, se izobrazuje; mi mu tudi ne moremo braniti, da se ženi; hočemo od njega, da dostojno postopa, kot se spodobi stanu in zakon mu damo v roke ter zahtevamo v pripravnicah, da ga poznajo, zakon z dné 24. maja 1869. l., ki v § 55. trdi: „Najmanjši (minimalni) prejemki, izpod katerih ne sme nobena šolska občina na niže iti, naj bodo odmerjeni tako, da učitelji in podučitelji, ne primorani truditi se s postranskimi deli, lahko vso svojo moč na svoj poklic obračajo, in da je učiteljem še tudi mogoče, svojo rodovino živiti primerno okoliščinam dotičnega kraja.“ In sedaj vprašam, kako je učitelj v stanu vse to storiti, ako ima na leto le 400 gld. in nič več, posebno

učitelji, ki so starši, imajo rodbino in niti naturalnega stanovanja nimajo. To je na vsak način tak položaj, da bomo morali gledati, kako bi razmere učiteljev izboljšali.

Jaz se ne bodem protivil nasvetu finančnega odseka; le za svoj del bi deželnemu odboru, kateremu se bode baviti s tem nalogom, ki bode imel pretresati načrt organizacije učiteljskih plač za bodočnost, dal nekoliko napotkov, kar se mojih subjektivnih nazorov tiče. Tisti zakon z dné 29. marca 1879. l., s katerim so se učiteljske plače zadnjič uredile, je nezadosten v marsikaterem oziru in jaz bi želel, da deželni odbor s kakim večjim zakonom stopi pred nas, zlasti da odpravi birokratične ozire v tako imenovani Vestenekovi noveli (klici: dobro), vsaj pa predloži načrt zakona o ureditvi učiteljskih plač. Vestenekova novela ima posebno napake, da je med najnižjim in najvišjim plačilnim razredom, razred premalo razstegnen. Sedaj pride mladi kandidat z 18–20 leti na deželo. Prva služba njegova je 400 gld., marsikateri ima 450 gld. Na tem mestu ostane potem skoraj vse svoje žive dni, naj se trudi, kakor se hoče; redkokedaj se mu posreči, pospeti se više, priti do 500 gld., kaj celó do 600 gld. Ako organizujete učiteljske službe, glejte na to, da bode nekaj več „latitude“, več razprtine med prvim in zadnjim razredom. Najboljši bi bil vzgled Češke, kjer imajo 400, 500, 600 in 700 gld. Če bi odstotke tako razdelili, da bi bilo v kategoriji 700 gld. = 5%, v drugi kategoriji = 10%, v tretji = 45% in v najnižjem plačilnem razredu 40%, dobili bi tako razdelitev, vsled katere bi po sedanjem statutu učiteljskega osebja na deželi spadalo v prvi razred = 24, v drugi = 47, v tretji = 212 in v četrti razred = 188 učiteljev. Tukaj je treba poudarjati, da bi bilo v najnižji razred treba vrščevati pred vsem vse provizorične učitelje in učiteljice in kar bi še bilo, kar bi spadalo v ta razred, bi se trebalo ozirati kolikor toliko na učitelje, in večinoma učiteljice postaviti v najnižji razred, ker te imajo manjše potrebe kot učitelji. To so moji nazori, katere nasvétujem deželnemu odboru, da jih blagovoli uvaževati, ko se bode bavil s to stvarjo“.

Poslanec Pakiž toži, da se tako malo ozira na nasvete krajnih šolskih odsekov in se pošiljajo občinam učitelji, ki jim niso zaradi njihovega življenja po godu. Zato misli, naj bi deželni zbor, da ne bode c. kr. deželni šolski svet tako samovoljno ravnal kakor doslej, šolsko postavo o tej zadevi jako določno popravil in da bi se več ne usiljevali občinam učitelji, katerih nikakor ne marajo, ker so slabi.

Poslanec Dežman se protivi mnenju poslancu Pakiža, da bi se šolske postave predrugačile. Šolstva čaka po Lichtensteinovem predlogu v državnem zboru popolna preuredba. Potem bode stališče učiteljev vse drugo, in učitelji bodo imeli tedaj vse druge bolečine, kakor doslej, torej naj bi se deželni odbor z nepotrebnim delom ne mučil o taki zadevi.

Poročevalec dr. Vošnjak pravi, da bode deželni odbor gotovo nasvete prof. Šukljeja uvaževal. Na predbacivanje g. Pakiža pa mu je kot udu deželnega šolskega sveta odgovarjati, da se isti v prvi vrsti ozira na predloge krajnih šolskih svetov, kajti vodi ga misel, da je učitelju živeti mej ljudstvom, torej naj bode tisti, katerega si želi ljudstvo. Iz službenih oziróv se pač dogaja morda včasih neprijetni slučaj, a to je neizogibno, ker se mora učitelj, če tudi disciplinarno, vendar kam premestiti. Opazke Dežmanove so pa prav neumestne, ker ni nikake zveze mej poboljšanjem učiteljskih plač in Lichtensteinovim predlogom. Pri glasovanju vsprejme se predlog finančnega odseka in potem seja na predlog g. Kersnika sklene.

Deželna sadna razstava.

C. kr. kmetijska družba kranjska je v proslavo štiridesetletnega vladanja presvetlega cesarja v Ljubljani na starem strelišči priredila deželno sadno razstavo v zvezi s